

Klic TRIGLAVA

LETO IV.

17. septembra 1951

ŠTEV. 77.

MOLK JE NAŠA POGUBA

Glas od doma

Trst, 10. septembra. - (Poročilo našega dopisnika)

Ne mine dan, da si ne bi kakšen jugoslovanski Slovenec izbral tržaško svobodo. Saj dnevno pribeži iz Titovine povprečno do 15 beguncev, me ka = terimi so večina Slovenci.

Tako se je nedavno poslovil od rodne grude tudi mnogim dobro poznani slovenski intelektualec, petdesetletnik, ki se je odločil, da na stara leta poskusi "srečo" v tujini. Mož je bil vseskozi od začetka vojne proti = komunist, pred vojno pa je soglašal s Slovensko ljudsko stranko.

Že močno osivel a vendar jasnega pogleda kot jastreb preleti izza vsa kega vogla vse ulice pred seboj - navada, ki je tako že prirojena vsem u = bežnikom. Še zdaj v Trstu se na cesti ni počutil varnega. Ob razgovoru pa odseva iz njega prefinjena predvojna kultura, široko obzorje Evropej = ca, strokovno znanje in poštenost demokrata, pomešano z grenkim občutkom vse njegove generacije in sloja, ki se v lastni domovini počuti - izgub = ljenega...

Takole sva začela

"Kaj bi rekli takole na splošno o Sloveniji, Jugoslaviji, njunem se = danjem in bodočem odnosu, o sedanji federaciji in o Titovi vladi?" sem zastavil prvo vprašanje.

- Sedanja jugoslovanska federacija bi po svojem principu mogla primer no urediti odnose med jugoslovanskimi narodi - če bi, dobesedno vzeto, spoštovala duh ustave FNRJ. Res, jugoslovanstva kot pojma nacionalnosti skoro ni več. Torej tudi "nacionalne centralizacije" ni. Vendar pa zato obstoja silovita politična in ekonomska. Še vedno urejajo vso jugoslovan = sko gospodarsko proizvodnjo v Beogradu; trgovina je v domeni zveznega mi nistrstva. Slovensko trgovinsko ministrstvo lahko n. pr. prodaja le tiste predmete, ki jih proizvajajo republiška (ne pa zvezna) podjetja. Torej les in usnje v glavnem. Svinčeno rudo pa prodaja Jugometal v Beogradu; isto velja za premog, živo srebro, za vse proizvode Litostroja. Ob vsem tem pa nihče ne polaga obračunov slovenskim oblastem. Tako Slovenci niso ob = veščeni kako se postopa z njihovo imovino. Že pred vojno smo videli veli ko razliko med ljubljansko in beograjsko upravo. Danes je ta razlika še večja, saj se je v beograjska ministrstva nateplo čuda analfabetov. Seveda so med njimi tudi Slovenci, po "partijski liniji"; prav ta "linija" tudi v slovenski upravi zdaj povzroča, da vladni voz nevarno škriplje...

"Kaj pravijo doma o starih političnih strankah in o emigraciji?"

- Kaj pravijo? Nič ne pravijo, ker si pač ne upajo govoriti. Poleg te ga tudi doma več normalno ne mislijo. Saj je vendar izginil vsak stik, ki ga je narod nekoč imel s svetom. O emigraciji smo zadnja leta malo sliša li, skoro nič. Ko so se 1947 končali procesi proti Matjaževcem in Bitencu so tudi režimski časopisi nehali pisariti o emigraciji.

"Pa vendar, s svojimi osebnimi prijatelji ste pa le tu in tam izmenja li kakšno besedo, zaznali ste vsaj za pritajeno mnenje, ki ga imajo o teh stvareh."

- Da, to pa. Imam vtis, da ljudje na splošno pri sebi mislijo, da emi = gracija malo velja in da še manj dela. O organizaciji ali podtalnem delu starih političnih strank doma ni nič čuti. Toda čutili smo, da bo s priho =

svobode moralo priti tudi v naše politično življenje nekaj novega. Naj bi to bilo, si verjetno nihče ni na jasnem. Svetovnonazorska de = (Zaključek na 8. strani)

DVA SVETOVA

Iz intervjuja našega tržaškega dopisnika z uglednim Slovencem, ki je pred kratkim prišel v Trst, pa tudi iz raznih drugih poročil o stanju in razpoloženju našega naroda v domovini, moremo razbrati značilna dejstva.

Doma si predstavljajo da bi mogli "Amerikanci" hitro pomesti s Titom, če bi to hoteli. Ne razumejo, zakaj "nočejo". Na Titov problem gledajo iz svoje perspektive, kar je razumljivo, a kot da so slepi ob dejstvu, da je Jugoslavija le del splošne problematike. Doma ne razumejo, zakaj se med se boj kregamo in kako da ne moremo nič vplivati na zapadne oblastnike. Tudi jim je brezsmiselna razprava o Titu in njegovih metamorfozah, saj zanje ni vendar nikjer logike, da bi bil Stalin hujši komunist od Tita.

To je njihov svet. Emigracija ta svet ne more enostavno presaditi na zapad. Seveda mora poznati ta "domači svet", dobro ga mora poznati. Iz njegovih nauk mora zajemati z "veliko žlico". Toda način kako se približati Zapadu, kako mu predočiti "domovinsko" stvarnost, kako "domače" interese vključiti v zapadne kar se le da ugodno - ta način more določiti emigracija sama. Ta živi v drugem svetu. Po šestih letih stika z njim je mogla dojeti njegov duh in zaznati njegova sredstva in pota. Vemo, da je določanje emigracijskih postopkov težavno, skrajno odgovorno in da zavzema neomejene razsežnosti. Tu ni govora o "vplivu na vlado" ali "konferenci s Trumanom ali Attlejem". Tu gre za vpliv na javno mnenje, ki sestoji iz vseh mogočih sestavin - kontinentov, držav, oblasti, časopisja, ustanov, političnih strank in posameznih oseb. Kateri begunski poedinec ali skupina bi se drznila lotiti se tega posla sama!?

OKUPACIJA

Na drugem mestu priobčujemo izvleček odgovora g. Radice na svoječasni dr. Gavrilovičev predlog.

Ne čudi nas, da se Srbi spet in spet vračajo na ustaške pokolje, kot nas ne čudi, da se Hrvati ponovno vsaj z nezaupanjem ozirajo na predvojno Jugoslavijo in z boleščjo pišejo o skupšinskih zločinih 1928. Za ene kot tudi druge je preteklost trpka. Vsakdo vidi predvsem svojo bolečino, pozablja pa na vzroke in okoliščine; običajno v vsem prevale krivdo na drugega.

Živimo v emigraciji; noben ni zato bolj protežiran, če je Slovenec, Hrvat ali Srb. Domovina ječi. Po vseh padajo udarci enako, naj bodo Srbi, Hrvati ali Slovenci. Ti tam onstran Karavank in Soče nimajo "časa" razpravljati o tem če bomo imeli slovensko državo - samostojno; če bomo imeli Hrvatsko - nezavisno; če bomo imeli Srbijo - veliko. Niti ne, če bo obstala Jugoslavija, ali pa pride mesto nje Podonavija ali bogve kaj vse. Pred njimi in pred nami stoji ena stvarnost - komunistična Jugoslavija. Vsem bi nam moralo biti jasno, da jo je treba razgaliti kot celoto in ji kot celoti vse dotlej, dokler svobodni narodi ne izrečejo končne besede, najti odgovarjajočo protivrednost. Niti emigracija kot celota niti katerikoli njen prvak, pa naj bo Janež, Stipica ali Milanče, nima te moči še manj pa pravice, da bi prejudiciral voljo narodov. Emigracija more in mora izraziti zgodovinskemu razvoju in razpoloženju narodov odgovarjajoče osnovno načelo za kakšnokoli večnarodno zvezo; mora to načelo psihološko utemeljiti in politično zasidrati pri zapadnih faktorjih; mora za uveljavitev tega osnovnega načela zastaviti vse kar ima: svojo čast, svoja imena in svoje programe.

Ob "edinem načrtu" g. Radice za okupacijo ozemlja Jugoslavije pa se moramo zgroziti. Če prosimo okupacijo, pomeni, da se čutimo popolnoma nesposobne za demokratično in pametno vlado. Skratka, je izhod v obupu. Pomeni opravičilo predvojnemu nedemokratičnim vladam. Se več! Pomeni celo opravičilo za sedanjo diktaturo! Kajti če sami pravimo, da samostojna demokratična vlada ni mogoča, si bo Zapad gladko mislil, da je Titova diktatura pri tem zaostalem ljudstvu pač neizbežno zlo. Nikakor nočemo kriviti g. Radico za te obupne misli. Njegovo stališče je enostavno in zares nakuže rešitev. žalostna značilnost raz

(Zaključek na 3. str. spodaj)

KLIC TRIGLAVA

53, Bucks Hill, Chapel End
Nuneaton, Warwickshire

Izhaja 1. in 3. ponedeljek v mesecu.

 PREDLOG BOGDANA RADICE

V 74. številki Klica Triglava smo objavili dr. Gavrilovičev predlog za srbsko-hrvatski sporazum. Koncem julija mu je v kanadskem Hrvatskem glasniku odgovoril hrvatski publicist g. Bogdan Radica.

Uvodoma odgovarja g. Radica glede stališča do Tita, nato pa zamere g. dr. Gavriloviča, da je premalo jasno poudaril, da pada krivda za medvojne pokolje nad Srbi zgolj na ustaše ne pa na hrvatski narod kot tak. Nato pa prehaja k samim dr. Gavrilovičevim predlogom in se zaustavi pri vprašanju sojenja krivcem za pokolje. Tu g. Radica vprašuje: "Kateri Hrvati naj se kasneje še sodi, razen onih ki so vsem dobro poznani in za katere tudi mednarodne oblasti dobro vedo, kje se nahajajo? Tito je namreč v glavnem likvidiral vse ustaške zločince, v kolikor jih pa ni, jih pa še bo, preden se bo uresničila dr. Gavrilovičeva alternativa." Za g. Radico je jasno, da morejo Hrvatim soditi samo hrvatska ali pa mednarodna sodišča, v nobenem slučaju pa ne srbska. Ob tem vprašuje dr. Gavriloviča, ali naj se tedaj sodi samo Hrvatom ali pa tudi Srbom - za njihove grehe. G. Radica zahaja daleč nazaj in navaja preganjanje nesrbskih elementov v predvojni Jugoslaviji ter obravnava umor hrvatskih narodnih prvakov leta 1928. v beograjski skupščini. Zaključuje, da ni nič hudnega, če je vse to privedlo do ustaštva, da so se tudi med Hrvati našli ideologi in izvršitelji zablod in doktrin, na katerih se je razvijal srbski nacionalizem. Tako je tudi v Hrvatski našla "psihoza maščevanja" plodna tla.

G. Radica ne zaupa dr. Gavrilovičevim predlogom. Spominja ga na pisanje beograjske "Politike", čije urednik je bil dr. Gavrilović; ta da je pripravila atmosfero skupščinskega streljanja. Dr. Gavriloviča spominja na njegov razgovor z dr. Subašićem, po katerem bi naj tudi Zagreb bil srbska zemlja, ker je tudi tam tekla srbska kri. G. Radica poziva dr. Gavriloviča, naj prekliče te navedbe in naj prizna, "da so tudi med Hrvati mogli biti ustaši tako kot med Srbi četniki, ki so ubijali iz zaslepljenosti, verujoč da ubijajo in mrejo za hrvatsko svobodo in državo, kakor so srbski četniki umirali in ubijali za srbsko državo in svobodo... Nacionalizem je bolezen in strast. Ima svojo moralno... In tako je do vsega tega (pobijanja) prišlo, ker so nacionalizem smatrali kot edini kriterij. En nacionalizem rodi drugega. En umor rodi drugega."

Končno zaključuje g. Radica s svojim "edinim načrtom":

"Mednarodna okupacija pod vodstvom Amerike, ki mora trajati tako dolgo dokler se narod ne vrne v normalno življenje, dokler se ne nauči življenja dostojnega človeku. Šele tedaj naj se pod mednarodno kontrolo ali kontrolo Združenih narodov izvedejo svobodne volitve, ko bo narod - prost gladi, pomanjkanja, strasti, želje po maščevanju, in strahu - mogel glasovati s kom in v kakšni skupnosti želi živeti in kakšno organizacijo svoje oblasti imeti... Amerikancem pa ne ostane nič drugega, kot da se vrnejo k Wilsonovim načelom, toda tako, da jih to pot sprovedejo... Za čas takšne medzavezniške okupacije pa Hrvati predlagamo za svojega političnega svetovalca zavezniški vojni oblasti dr. Mačka s sedežem v Zagrebu in na vsem hrvatskem ozemlju. Drugi narodi naj predlagajo svoje politične svetovalce. V mešanih krajih pa naj bodo politični svetovalci tisti ljudje, ki jih bo dr. Maček predlagal skupaj s srbskimi in slovenskimi partnerji." - "Zdi se mi", tako zaključuje g. Radica, "da vse drugo vodi v kaos, kri, brezkončno klanje, ki je tako Srbe kot Hrvate pripeljalo na beraško palico. Vse alternative se mi zdijo sumljive, ker tudi Tito ni alternativa, ko je vsem jasno, da je narodi nočejo."

Okupacija - (zaključek članka s prejšnje strani)

mer je, da ponižujoča okupacija resno pride v poštev. Ves protikomunizem in trkanje na junaška prsa se razblini v nič ob reševanju perečih medsebojnih problemov južnoslovenskih narodov. O tem naj voditelji in politiki resno razmišljajo!

...oooooooo...

"DOBER PROGRAM JE DOBRA STVAR. TODA OB NJEM MORA STATI POGUMEN,
 POŠTEN IN MODER ČLOVEK, KI SE NE BOJI ODGOVORNOSTI."
 (Masaryk)

NEZADOVOLJNI SLOVENSKI DEMOKRATI

Cleveland, 1. septembra. - (Naš dopisnik poroča)

Prvoaprilska "ugotovitev" Klica Triglava, še da je "dr. Krek izrazil nejevoljo, da bi bili uslužbeni pri NCFE samo njegovi ozki politični prijatelji", žal, ne bo držala. Še vedno v tem pogledu ni nobenih sprememb, dasi je znano, da bi radi prišli h Komiteju tudi ljudje iz onega dela slovenskega Narodnega odbora, ki ne pripada Slov. ljudski stranki.

Tu smo slišali v zadnjem času, da je prazno neko mesto v kongresni knjižnici, ki bi ga mogel zasedeti kak slovenski begunec. Slovenska demo = kratska stranka, ki skupaj z dr. Krekovo stranko sestavlja slovenski Narodni odbor, je povsem razumljivo pričakovala, da bo to mesto zasedel eden njenih pristašev, ko ima dr. Krekova stranka itak že v NCFE zasedenih kar pet službenih mest. Toda tudi to pot jim sreča ni bila mila. Služba v kongresni knjižnici je namreč že predvidena za dr. Krekovega političnega prijatelja.

Kakor sem informiran je zaradi tega razpoloženje med slovenskimi "naprednjaki" dokaj neugodno. To tem bolj, ker za njihovega predsednika, ki biva daleč na "divjem" zapadu, še zdaj ni uspelo dobiti primerne mesta nekje pri vzhodni obali. Slovenska demokratska stranka namreč meni, da bi se g. dr. Krek kot predsednik slovenskega Narodnega odbora moral dvigniti nad ozka strankarska obzorja, ko že uživa polno podporo "napredne" stranke v narodnem odboru.

BOLGARSKA EMIGRACIJA

London, 10. septembra. - (Poročilo našega dopisnika)

Že nekaj časa krožijo vesti, da prihaja v bolgarski emigraciji do križe. Glasove te vrste je bilo mogoče zabeležiti kmalu potem, ko se je predsednik Bolgarskega narodnega odbora g. dr. Dimitrov vrnil iz svoje evropske turneje v Združene države.

Že dolgo je znano, da sta med bolgarskimi begunci v glavnem dve struji. Eno predstavlja Bolgarski narodni odbor (BNK), drugo pa Nacionalna fronta. V prvem so zastopane demokratične, dolgo dobo opozicionalne bolgarske politične stranke. Drugo strujo tvorijo nemško orientirani kolaboranti, ki so pod vodstvom prof. Cankova, ministrskega predsednika, popeljali Bolgarijo v tabor Osi.

Nacionalna fronta je bila ustanovljena pred tremi leti v Muenchenu, predseduje pa ji b. Cankovljev minister g. Kristo Statev, ki pa zaradi svoje kolaboracije živi pod drugim imenom.

Med bolgarskimi begunci so se spet pojavili močnejši glasovi, da je treba združiti vse protikomunistične sile, četudi so prej nekatere kolaborirale. Doznavam, da so temu stališču naklonjeni tudi nekateri člani sedanjega Bolg. narodnega odbora.

Poleg tega pa je, kot morem zaključiti iz več znakov, prišlo v samem Bolg. narodnem odboru do nesoglasja med prvakoma odbora, g. dr. Dimitrovom, predsednikom odbora, in g. Macankijevom, predsednikom akcijskega pododbora. Z ozirom na to so se opredelili tudi člani narodnega odbora. Dobro obveščeni ljudje trdijo, da ima g. Macankijev za seboj večino.

LE PO SLOVENCIH!

V 2. številu proustaške, angleško pisane revije "Croatia", ki jo izdaja Hrv. društvo v Vel. Britaniji, je na notranji strani ovitka natisnjena karta Hrvatske v njenih "zgodovinskih mejah". Hrvatska država sega od Trsta do Beograda, od Kotora do sredine Prekmurja. Vsakemu kartografu jugosl. pokrajini mora pasti v oči značilen "nos s podbradkom" pri slovenskem Prekmurju. Toda "Croatijin" kartograf je ta nos in podbradek prirezal in ga dodal hrvatski državi. Zdaj si lahko proustaški Hrvati in dušanovski Srbi podajo roke: ti slednji so namreč pred leti odrezali kos slovenske Bele Krajine z Metliko in ga priključili srbski državi, ki sega od Djevdjelije do Sušaka. - Na "Croatijini" karti pa je še nekaj drugega zanimivega: od Srbije so odrezali Banat, Bačko in Baranjo ter jih priključili - ne Hrvat = ski! - ampak Madžarski. Roka roko umiva...

TRST VZBUJA POZORNOST

Volitve odložene

Tržaške volitve, ki naj bi se vršile 7. in 14. oktobra, so bile mesec pred pričetkom nenadno odložene. Novi dan volitev, ki se bodo vseeno vršile še letos, bo naznanjen kmalu. Nenadna odločitev gen. Wintertona, zavezničkega poveljnika v Trstu, je vzbudila živahna ugibanja, a vzrok ni znani. Italijani vsi blaženi že vidijo, kako volitev letos sploh ne bo in kako se bodo vršile na italijanski način. Tržačane, ki se zavzemajo za neodvisnost, je nekoliko zadelo, vendar ni podobno, da gen. Winterton pleše, kot bi svirali Italijani.

Italijanski ministerski predsednik De Gasperi potuje v Washington v upanju, da se ne bo vrnil praznih rok. Kar ga najbrže čaka, je popravek mirovne pogodbe glede omejitve oborožitve, ker bi Zapađ kajpada rad, da bi Italijani čim več prispevali k obrambi. Italijani pa bi mnogo bolj radi Trst. Toda že zadnjič smo nakazali, da Trstu s strani Zapada ne preti za- znavna nevarnost. Predvideli smo nevarnost za sedanje stanje Svobodnega ozemlja, ako bi Tito in Italijani pričeli neposredno barantati. V govoru v Splitu pred tednom dni je Tito res iztegoval roko prijateljstva preko Jadrana. Slišimo tudi, da je že rahlo neuradno nakazal Londonu in Washing- tonu, da je pripravljen nekoliko popustiti, ako isto store tudi Italijani. De Gasperi pa ima težavno stališče, kajti popuščanje glede Trsta mu hitro lahko pomeni političen samomor. Zato ni nič kaj pri volji za razpravlja nje s Titom. Zapađ se trudi, da bi ga omehčal. Majhen poklon ob poti v Wa- shington, kakor je odložitev tržaških volitev, bi utegnil dobro deti.

Volivno razburjenje tudi v splošnem ne bi blagodejno vplivalo na more bitne razgovore. Po tem sklepanju bi odložitev volitev torej pomenila, da se Zapađ trudi za neposreden sporazum med Titom in Italijani, nikakor pa ne pomeni uklanjanja Italijanom. Tudi v jugoslovanski noti izpred tedna, ki protestira na italijansko gonjo proti Jugoslaviji, je mogoče videti namig v to stran. Tito je morda ob pravem času povzdignil glas in opozo- ril, da ima svoje račune. - Kljub zanimanju, ki ga vzbuja, bi rekli, da u- reditev Trsta le še ni za bregom.

LETOVIŠČAR

Tito v ovčjem kožuhu

Hudo jezonje povzročil demokrščanskemu "Giornale di Trieste" članek g Crossmana v "Sunday Pictorial", o katerem smo poročali zadnjič. Poleg ita- lijanskega koncentracijskega taborišča na Rabu je g. Crossman v Trstu vi- del, da angleški vojaki ne marajo Italijanov ter opazil spomenik padlim I- talijanom v vojni 1943-1945. Pripomnil je: Kaj naj si misli, kdor se je bo- ril v sev. Afriki? - Ali je Italijanom prepovedano častiti padle? se peni od jeze tržaški list.

G. Crossman, angleški laburistični poslanec, redno prispeva stolpec v razširjenem angleškem nedeljskem listu. Pred 14 dnevi je pisal iz Dubrov- nika, hvaleč mesto in hvaleč Titovce, ki se po njegovem pogumno otresajo stalinističnih zablod. "Kako se je ta zaostali narod razočaral nad Rusi!"

Pri gostenju svojih zapadnih obsikovalcev kaže Tito večjo spretnost kot pri upravljanju države. Budimpeštanski radio je trobil, da so ob Har- rimanovem obisku na Bledu obloženi avtomobili dovažali dobrote. - Pred tednom je g. Crossman v svojem stolpcu pisal iz Zagreba, potem ko je obi- skal Tita. Motili smo se, je z veselim nasmehom priznal maršal. Pretirano podražavljanje, dodatne karte in posebne trgovine za visoke komuniste - vse ga tega ne bo več. Zadruga morajo biti prostovoljne. Komunistična stranka služi narodu, ne pa jaha na njegovem hrbtu.

- Zanimivo čtivo bi te Titove širokogrudne izjave bile doma. Ali bi se ga kdo upal prijeti za besedo? Škoda, da bo g. Crossman in vsi drugi le- toviščarji zapustil to bajno deželo, ne da bi pogledal malo globlje.

KOT VELIK DRŽAVNIK je Tito na Brdu odgovarjal dopisniku uglednega ne- deljskega angl. lista "Observer". Pozdravil je sodelovanje z Grčijo in Tur- čijo. Zapađ ga resno posluša kot strokovnjaka za komun. zadeve, ko govori o ruskih mirovnihi pretvezah in daje nasvete za oboroževanje.

TUJE CVETKE IZ DOMAČIH LOGOV

Tita je obiskal g. Aneurin Bevan, smo zadnjič poročali, ki je zaradi svojih proti levi uprtih nazorov izstopil iz angleške vlade. O njegovi grupi, bolj glasnih kot številnih Bevanitih, se je izrazil častit lord, da so vtaknili glave v pesek in tako izpostavili svoje misleče dele. O svojem obisku je g. Bevan napisal za londonski večernik "Evening Standard" štiri članke, ki so za Tita kajpak ugodni. Iz teh smo nabrali nekaj cvetk, ki sicer nika kor ne kažejo pravične slike sestavkov. Le pestrost je bila naš namen. G. Bevan ima (pristriženo) besedo:

- Prijetno smo se počutili. Nikakršnega lažnega pritrgovanja ni v Titovem poletnem domu na Brionih... Tito je organiziral odpor proti Nemcem, čeprav Rusija do tedaj še ni stopila v vojno... Zagotovil mi je, da je oblika vlade, kotbo je morala privzeti Jugoslavija, začasna in da se v državi poraja prava narodna demokracija...

- Ramo ob rami so se borili skozi dolga in strašna leta vojne: kmet za svojo zemljo in narodno neodvisnost, komunist za neodvisnost in Revolucijo... Zadruga so prostovoljne. To se pravi, večje število kmečkih posestev združijo skupaj... Upajo, da se bodo kmetje v vedno večjem številu pridruževali zadrugam... Slišal sem, da je letos precej kmetov zaprosilo za izstop. Povedali so mi... da je to krivda slabe letine... Prisiljeno oddajo kmečkih pridelkov na zapadu obsojajo. Toda težko je videti kako bi jugoslovanska vlada mogla storiti drugače... Povsod priznajo, da se kmetom godi mnogo bolje kot mestnim delavcem... Mislijo, da bodo nekatere cene živil jeseni padle...

- Prebivalstvu mejnih držav (utegnejo) dokazati, da so metode, ki jih uporabljajo jugoslovanski komunisti, superiorne metodam, ki jih sami občutijo.

LIVERPOOL V SPLITU

Pretekli teden je obiskala Split angleška križarka "Liverpool". Ta prvi uradni obisk angl. vojne ladje po 12 letih si je zamislila Admiraliteta, zunanje ministrstvo pa ga je toplo pozdravilo. - Titu, ki je prišel na krov, so razkazali ladjo. Po tem je rekel, da bi rad še več videl in so ga ob pritajenih kletvicah mornarjev še enkrat peljali naokrog. Kasneje je gostil angl. komandanta v svoji vili pri Splitu. - Par sto mornarjev je obiskalo mesto in so bili zelo prijazno sprejeti.

"Kakšna razlika!" nam je rekel nek Anglež, "ko sem bil v Dubrovniku kot vojak spomladi 1945, so komunisti oprezovali za nami in ljudje so se bali govoriti, čeprav sem čutil njihovo prijaznost. Časi se spreminjajo." A ljudje se niso dostavili.

KNJIŽNICA

Slovenske Pravde v Vel. Britaniji - zaradi preselitve ne bo poslovala do 1. oktobra t.l.

Vsi, ki imajo knjige izposojene, naj jih vrnejo nemudoma na dosegnji naslov knjižnice.

Novi naslov bo objavljen kasneje
Knjižničar.

BALET - Z EPILOGOM

Na umetniškem festivalu v škotski prestolnici Edinburghu je nastopil balet iz Beograda z dvema programoma. "Ohridsko legendo" so lepo pohvalili angleški časopisi. "Balada srednjeveške ljubezni" ni žela enakega priznanja, a pridejano "Lectovo srce" je spet ogrelo kritike.

Tudi plesalci narodnih plesov, ki so nastopili v novi londonski Festivalni dvorani, so dosegli toplo priznanje.

- Ko se je balet vračal domov, so na Dunaju ostali štirje plesalci in ena plesalka, ne da bi vedeli drug za drugega. Komunisti uklepajo umetnost, - so rekli - ni nam bilo obstanke pod komunizmom.

+

Pod kolesi Orient ekspresa so nedavno prišli v svobodo trije mladeniči iz Beograda. Vozili so se ves dan in srečno izstopili na Občinah pri Trstu.

Cel vlak je ušel čez mejo iz Češke v ameriško zono Nemčije. Stroj je vodja in nekaj potnikov, ki so na pravili zaroto, so bili deležni za služene slave v zapadnem tisku.

Dva dni pod streho vagona je pretil mladi Poljak, ki je tako pripotoval od Baltske obale do svobode v Trstu.

J A V N O M N E N J E

McArthur. - G.urednik! Popolnoma jasno je, da je bil McA podrejen predsedniku in da je slednji imel pravico prvega odstavit. Vprašanje je le, dali je imel predsednik za to zadosti opravičljiv razlog in da li je bil način odstavitve primeren. - Kljub stališču angleške vlade (in ameriške), kateremu je Vaša linija nerodno podobna (KT74) vedno bolj izgleda, da je bilo McA stališče precej pravilnejše od onega njegovih nasprotnikov. Res je da njegovega mišljenja ni narekovala skrb, kako bo komun. Kitajska reagirala nanj, kot je bil to slučaj z angleško vlado, ki se je po vsej verjetnosti zopet zbalala za svojo trgovino. - McA se je nasproti Vaši trditvi držal navodil, čeprav z njimi ni soglašal. McA ni bil samo voj. poveljnik temveč tudi politični šef na Japonskem. Tudi ni bilo vzroka trditi, da bi se bila njegova volja počasi izoblikovala v "manjšo ali večjo mero fašizma". - Morda Vas zanima: kakšna je bila ~~sna~~ od ugotovitev odbora, ki je preiskoval McA slučaj: general McA ni nikdar prekršil vojaških direktiv, je bil v osnovi vedno sporazumen z Združenimi šefi štábov. Njegova odstavitve je bila le galna, toda metoda g. Trumana je bila slabo priporočena in vzroki, ki jih je navajal so se izkazali kot skrajno pomanjkljivi. M. Perles

(Modro se zdi slediti zgledu senatnega odbora, ki je sklenil, da o preiskovanju McA slučaja ne bo ~~pdal~~ zaključkov. - Urednik)

Kdo je kriv? - G.urednik! Iz vseh pisem g. M.A. v treh štev. K.T. zveni neka čudna jeza na vse, ki se upajo povoljno izraziti o kakšni veliki sili. Dokler praktično ne bo svetovne države, se bomo mali narodi hočeš nočeš morali boriti, da nas bodo velesile poznale in z nami naše probleme. Stvarnostna politika je zdaj na mestu... Ni mogoče proglašati za malikovanje poskus, da imamo boljše odnose z velesilami. - V mojem pismu (KT74) ni bilo laskanja Amerikancem. Pisari li smo o enem določenem obdobju in enem določenem dogodku: izročitvi domobrancev. In tu je moja teza pravilna, da Amerikanci niso izročili niti enega protikomunista Titu, če ni bil vojni zločinec. Obdolževati USA, da bi naredila isto, kar so Angleži pri istih danih pri likah je sofizem. Drugo pa je, če bi razpravljali

kar so Angleži pri istih danih pri likah je sofizem. Drugo pa je, če bi razpravljali o celotni USA politiki med ali po vojni. Pri tem bi g. M.A. mogel videti, da Amerikancev ne malikujem. - Na retorično vprašanje "da so angl. čete nalašč zato prišle na mejo Jugoslavije, da bi se naslajale ob pošiljanju ljudi v klanje" ne bom odgovoril. - Bil sem sam ujetnik v nemškem KZ taborišču, bil sem osvobojen od Amerikancev, a nisem imel neprilike ker se nisem vrnil v Jugoslavijo. Se službo sem dobil pri njih, ker sem znal angleško... - Naj g. M.A. skrbneje prebere moje pismo, pa bo videl, da ne krivim samo tujce. Kot prvega krivca sem omenil KPS, kot tretjega pa emigracijo. K.M.

(S tem je korespondenca o predmetu "Kdo je kriv?" zaključena. Ur.)

+ + +
Ker prejemam precej pisem, mi je nemogoče vsled premajhnega prostora objaviti vse v celoti. Zato so zaželjena pisma z ne več kot 150 besedami. Urednik

+ FRANC TRATNIK

V rudniku Resolwen (Južni Wales) se je 31. avg. t. l. smrtno ponesrečil g. Franc Tratnik, doma iz Žagoliča, župnija Col nad Vipavo. Dobil je udarec s kamnom na sence ter bil 10 minut kasneje mrtev. - Pokopan je bil 5. spt. v Aberdareu. Pogrebne obrede sta opravila č. gg. Kunstelj in p. Leskovec skupaj z domačimi duhovniki. Pri pogrebu je pel slov. pevski zbor. - Pokojnik zapušča v Angliji brata Cirila, doma na Vipavi ~~vakem~~ pa starše, dva brata in sestro. Preostalim naše sožalje, Franca pa naj počiva v miru. P.S.

LOUIS ADAMIČ

(Iz Clevelanda) - V goreči farmi v New Jerseyu so 4. spt. našli ustreljenega Louisa Adamiča, s puško čez kolena. Čeprav gre verjetno za samomor, se je FBI zanimal za zadevo ker so mu kominformovci pred tem grozili. - Kot 14-letni fant je Lojze prišel v USA in končno pridobil ime kot pisec v angleščini. Staro domovino je obiskoval le kot Amerikaneec. Dokaj je vplival kasneje kot Titovec. V Angliji je poznan, ker ga je g. Churchill tožil zaradi obrekovanja v "Večerji v Beli hiši".

Molk je naša poguba

(Nadaljevanje članka s 1. strani)

litev v politiki, po mojem mnenju, izgublja na pomenu. Kako naj bi tudi ne! Saj vendar vidiš ljudi, ki so nekoč bili v tvoji stranki, pa so danes komunisti. Mar se ne čutiš bližjega človeku, ki je bil nekoč nasprotnega svetovnega nazora, pa je danes enako kot ti - protikomunist?

Moje mnenje o emigraciji je: ne kregajte se. Na ta način kot ste živeli doslej, vas nihče ne bo upošteval, nam vsem pa samo škodujete. Ni problema, na katerem se emigracija ne bi mogla zediniti. Končno ostane zadnja beseda narodu, ki je doma. Ta bo govoril, kadar bo prišel čas vrnitve emigrantov. Upoštevajte, da se je doma mnogo spremenilo in da mnogi drugače mislijo kot pa so mislili nekoč.

"Kaj pravijo doma o Titu in Kominformu?"

- Tito zaradi spora z Moskvo ne bo dobil simpatij med narodom. Komunistom nihče ne verjame, zato tudi pri tem patriotizmu ni nič bolj porastel. Ljudje predvidevajo, da bi z napadom na Jugoslavijo prišlo do poloma jugoslovanske armade. Saj se ljudje ne bodo hoteli boriti. Komunisti se mi glede tega zdijo precej naivni. Vlada ne more poznati pravega stanja med narodom; ona ne ve kdo je za Tita, kdo za Stalina in kdo za "reakcijo". Prepad je zdaj še globlji kot je bil pod okupacijo. Tedaj je okupator vsaj vedel kdo je zanj in kdo proti njemu. Titova vlada pa tega danes ne ve, kljub Udbi in partijski kontroli. Kajti po bridkih izkušnjah so se ljudje naučili lažeti in nikomur sploh na misel ne pride, da bi govoril kar misli. To naj si zapomnijo tudi tisti zapadni obiskovalci, ki potem tako radi pisarijo v zapadni tisk o svojih vtisih.

Čudi me, da v emigraciji toliko debatirate o Titu in možnostih njegove spremembe. Kajti ne veste, da se niti Tito niti jugoslovanski komunizem ne bosta spremenila?! Tito ne more ukiniti Udbe, ker bi s tem bilo konec njega in režima. Povdarjajte pred svetom razliko med 5% komunistov in 95% protikomunistov. Med temi ni kompromisa, niti ne zdaj niti ne v bodočnosti. Kdor je komunizem občutil na lastni glavi, ta bo zavzel takšno stališče.

"Pa je pritisk doma menda malo popustil, ne?"

- Je, res je. Eno leto bo odkar protikomunistov več ne zapirajo. Narod tudi zdaj več kritizira, toda ne politično, ne ideološko. Kritika je samo ekonomska. Seveda pa ni nobene organizirane opozicije, ker je ta pod sedanjimi prilikami nemogoča. Tudi masovnih sestankov zdaj ni več toliko. Pa še tisti so slabo obiskani. Enako ni več prisilnega udarniškega dela. Pač pa so uveljavili v sindikatih študijske grupe s 14 dnevniimi sestanki. Te skupine so manj hane, da sta "delo" in kontrola lažji.

"In Cerkev?"

- Oblast ji nagaja: na božič so rudniki delali, ob času velikonočnih procesij, pa smo imeli letalske "alarme". Če hočete poslati otroke k veronauku, morajo starši podpisati izjavo. Izjav pa nihče rad ne podpisuje. Navidezno ti nič ne zgodi. Ob razdeljevanju kart - pa teh pravočasno ne dobite... Ali pa sindikati, ki karte delijo, na vas "pozabijo"... Komunizem ni kolo, ki bi te takoj strlo. Komunizem je sistem majhnih kolesc, ki te vsak dan tarejo in manejo, dokler nisi samo še - capa.

- Še tole! Rankovičevega govora o pravosodju nista niti emigracija niti ti Zepad dosti izkoristila. Zakaj Zepad ni rekel Titu: če zanič vladaš, potem je čas, da greš? Ne, gospa Rooseveltova je izjavila, kako lepo je v Jugoslaviji. Kaj emigracija res nič ne stori, da bi preprečila take izjave in da bi ljudi bolje informirala? Emigracijo smatramo odgovorno, ko se doma ne moremo braniti. Protestirajte vendar, branite narod, vpijte v svet, da se vas bo slišalo. Molk je naša poguba!"

Pri upravi Klica Triglava morete naročiti Bukvičeve

"B r e z d o m c e"

Cena trdo vezani knjigi (552 strani) v lepem ovitku je samo 14/6. Naročnik na je plačljiva vnaprej (poštnina je vračunana).

ZIMA SE PRIBLIŽUJE - SPOMNITE SE UBOGIH, BOLNIH IN STARIH BEGUNCEV PO TABORIŠČIH. DARUJTE ZA SOCIALNI SKLAD

Naročnina za Klic Triglava: letno 24/-, četrletno 6/-; za inozemstvo odgovarjajoča vsota s posebnim doplačilom za letal. dostavo. Uprava: 53 Bucks Hill, Chapel End, Nuneaton.